

Landspakket Curaçao

Uitvoeringsagenda

1 januari – 31 maart 2023

Op 2 november 2020 ondertekenden de regeringen van Curaçao en Nederland de onderlinge regeling voor de uitvoering van het Landspakket Curaçao. Sinds het ondertekenen van genoemde onderlinge regeling zijn de nodige stappen gezet voor de realisatie van een breed palet aan hervormingen en investeringen. Deze hervormingen en investeringen moeten bijdragen aan de versterking van de weerbaarheid en veerkracht van de economie en samenleving van Curaçao. Good governance, solide overheidsfinanciën en sociale cohesie dragen hieraan bij. De Curaçaose economie moet aan duurzaam groei- en verdienvermogen winnen, nieuwe kansen bieden aan burgers en bedrijven en beter bestand zijn tegen economische, sociale en andere crises die de lokale maatschappij kunnen ontwrichten.

In het Landspakket zijn maatregelen opgenomen op de volgende gebieden: financieel beheer, kosten en effectiviteit van de publieke sector, belastingen, de financiële sector, de economie, zorg, onderwijs en het versterken van de rechtsstaat. De concrete afspraken waar deze maatregelen uit bestaan zijn opgenomen in een uitvoeringsagenda. Voor u ligt thans de Uitvoeringsagenda voor de periode 1 januari tot en met 31 maart 2023.

In het eerste kwartaal van 2023 zal voor een aantal belangrijke thema's uit het landspakket een aanvang worden gemaakt met de implementatie. Een aantal belangrijke doorlichtingen en onderzoeken zullen, in enkele gevallen met enige vertraging, worden opgestart.

Voor financieel beheer wordt het onderzoek naar de inrichting van de administratie en de financiële werkprocessen afgerond met als doel de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekening te verkorten. Voor de publieke sector wordt een Sociaal Beleidskader Organisatieverandering voorbereid. Politieke besluitvorming zal plaatsvinden over de implementatie van de verbetervoorstellen uit de doorlichting van de ambtelijke topstructuur, de bestuursdienst en het MD-beleidskader.

Het eerste plan van aanpak voor de hervorming van de belastingdienst zal worden afgerond en vastgesteld in de Raad van Ministers. Voor de hervorming van het belastingstelsel wordt in het voorjaar de langetermijnstrategie bepaald en uitgewerkt in een plan van aanpak. De implementatie van de verbetervoorstellen uit de doorlichtingen van het ondernemerschapbeleid en het vestigings- en investeringsklimaat is gestart. Het actualiseren van de administratie van grond- en vastgoedbezit wordt afgerond. De aanbevelingen om het toezicht en de handhaving door de arbeidsinspectie effectiever en efficiënter te laten verlopen worden geïmplementeerd.

Voor wat betreft de zorg staat het eerste kwartaal van 2023 in het teken van de uitwerking van de gemaakte afspraken uit het bestuurlijk hoofdlijnenakkoord sanering CMC-entiteiten (Curaçao Medical Center). Hiermee wordt ook grotendeels opvolging gegeven aan de aanbevelingen van de NZa over de precaire financiële situatie van het CMC. Op basis van de aanbevelingen uit het eindrapport van de doorlichting van het onderwijsbestel zal samen met de belangrijkste stakeholders een 'Roadmap' worden voorbereid middels een 'Theory of Change'.

Leeswijzer

In deze Uitvoeringsagenda zijn de gerealiseerde afspraken uit de Uitvoeringsagenda 2022-Q4 verdwenen, de afspraken uit de Uitvoeringsagenda 2022-Q4 die nog gerealiseerd moeten worden blijven staan en nieuwe afspraken voor het komende kwartaal (2023-Q1) toegevoegd. Op deze manier is het overzichtelijk welke afspraken gelden voor het komende kwartaal. De beoogde resultaten worden doorgenummerd, zodat duidelijk is dat er stappen vooraf zijn gegaan aan de huidige afspraken.

G.S. Pisas

*Minister-president van
Curaçao*

A.C. van Huffelen

*Staatssecretaris van
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*

Thema A:
Financieel beheer

Thema E:
Economische hervormingen

Thema B:
**Kosten en effectiviteit
publieke sector**

Thema F:
Zorg

Thema C:
Belastingen

Thema G:
Onderwijs

Thema D:
Financiële sector

Thema H:
Versterken rechtsstaat

Thema A: Financieel beheer

Doel • Het beheersen en het op orde krijgen van het financieel beheer en het financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid 'in control' te zijn.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting		
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Doorlichting door Nederland samen met Curaçao van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotingswijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/verantwoordelijkheden/bevoegdheden (meest) relevante actoren (voorverkenning).	6. Vaststellen zienswijze over de uitkomsten en de aanbevelingen van de doorlichting van het begrotingsproces.	31 januari 2023	Curaçao	Betreft de beleidsreactie op de aanbevelingen uit de doorlichting van het begrotingsproces (A.1.1.4). Naar aanleiding van de presentatie aan het bestuur van het Land Curaçao is met betrekking tot de aanbevelingen nog een aantal discussiepunten naar voren gekomen, die intern besproken moeten worden, waarna de zienswijze kan worden vastgesteld.	
			7. Opstellen plan van aanpak implementatie aanbevelingen doorlichting begrotingsproces.	31 maart 2023	Curaçao + Nederland	Betreft een nieuwe activiteit die afhankelijk is van de vastgestelde zienswijze onder activiteit A.1.1.6.		
			8. Bestuurlijk vaststellen plan van aanpak implementatie aanbevelingen doorlichting begrotingsproces.	30 april 2023	Curaçao	Betreft een nieuwe activiteit die afhankelijk is van de vastgestelde zienswijze onder activiteit A.1.1.6.		
		A.1.2	Toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening die tijdig gereed is.		7. Besluitvorming over de algehele aanpak Roadmap.	Zo spoedig mogelijk	Curaçao + Nederland	Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsagenda heeft de besluitvorming in de Raad van Ministers nog niet plaatsgevonden i.v.m. de benodigde afstemming. Curaçao heeft aan het College financieel toezicht gevraagd om een advies uit te brengen over de voorgestelde aanpak. Verwachting is dat het advies nog voor het einde van het jaar zal worden uitgebracht, waarna de besluitvorming kan plaatsvinden.
					10. Verbeterd (jaareinde) proces en planning uitgewerkt om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	31 januari 2023	Curaçao	De periodieke afsluiting van de administratie heeft in september plaatsgevonden, maar kon door technische problemen niet worden afgerond. De afgesproken vervolgstappen hebben nog niet plaatsgevonden, waardoor de algehele voortgang stopt. Vanuit Financiën vindt bijsturing plaats op de benodigde inzet om tot een goede afronding te komen. Samen met TWO wordt bezien of aanvullende externe capaciteit benodigd is. Uiterlijk eind januari moet duidelijk zijn hoe dit verder wordt opgepakt.
					11. Conform de gemaakte afspraken uitvoeren van de controlewerkzaamheden door de IAD en opleveren eerste rapportage.	31 januari 2023	Curaçao	De voortgang blijft achter bij de verwachtingen. De samenwerking tussen het Ministerie Financiën en de accountant (SOAB) verloopt stroef en de eerder gemaakte afspraken zijn nog niet volledig nagekomen. Vanuit Financiën vindt bijsturing plaats op de benodigde inzet om tot een goede afronding te komen. Samen met TWO wordt bezien of aanvullende externe capaciteit benodigd is. Uiterlijk eind januari moet duidelijk zijn hoe dit verder wordt opgepakt.
					12. Aanvullend onderzoek naar mogelijkheden die kunnen helpen bij de uitvoering van de Roadmap Financieel Beheer, zoals aanpassingen in beleid en regelgeving.	31 mei 2023	Curaçao + Nederland	Doordat de besluitvorming over de algehele aanpak Roadmap nog niet heeft plaatsgevonden (Zie toelichting bij activiteit A.1.2.7), konden ook de aanbesteding en het aanvullende onderzoek nog niet starten. Hierdoor is de eerder beoogde afrondingsdatum van 31 december 2022 ook niet langer haalbaar.
					13. Roadmap: Met betrekking tot het deeltraject "Beloning van Personeel" zal middels interne en externe rapportage worden vastgesteld dat de interne controle op de getrouwheid en rechtmatigheid van de opgenomen personeelsgegevens in de personeelsadministratie en de doorgevoerde mutaties in de salarisadministratie t/m 30 juni 2022 is afgerond (inclusief rapportage).	31 december 2022	Curaçao	Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsagenda was deze activiteit, conform planning, nog niet afgerond. Volledigheidshalve wordt deze activiteit wederom opgenomen.
					14. Onderzoek ten behoeve van de implementatie van de nieuwe werkwijze is afgerond.	31 mei 2023	Curaçao + Nederland	Betreft een nieuwe activiteit die voortvloeit uit activiteit A.1.2.8., die o.a. moet bijdragen aan een betere verantwoordelijkheidsverdeling tussen het Ministerie van Financiën en de andere ministeries om de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekening te verkorten.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.3	Overzicht van de taken & rollen van de instituties die betrokken zijn bij het begrotings- en verantwoordingsproces en eventuele verbetervoorstellen in de (onderlinge) samenwerking daarbij.	4. Aanbesteding onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te verbeteren.	31 januari 2023	Curaçao + Nederland	Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsagenda is de aanbesteding nog niet afgerond, omdat het externe aanbestedingstraject aan de instituten moet worden verduidelijkt, waarna toestemming aan de Raad van Ministers dient te worden gevraagd. Verwachting is dat de aanbesteding in januari alsnog kan worden afgerond. Door deze vertraging zal ook het voorgenomen onderzoek pas later kunnen starten en is waarschijnlijk de onder A.1.3.5 opgenomen deadline voor de eindrapportage niet meer haalbaar.
				5. Eindrapportage onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te optimaliseren.	30 april 2023	Curaçao + Nederland	Door de vertraging bij de aanbesteding (zie toelichting bij A.1.3.4) zal het onderzoek twee maanden later worden afgerond dan gepland.
		A.1.4	Uitwerken van een integrale visie en een stappenplan voor de langere termijn om het financieel beheer (incl. toezicht), het financieel beleid en het begrotingsproces op orde te krijgen, vanuit de noodzaak om als overheid in control te zijn.	1. Opstellen van een Theory of Change en bijbehorende routekaarten voor geheel thema A.	31 maart 2023	Curaçao + Nederland	Deze activiteit hangt voor een groot deel samen met de Roadmap om tot een goedkeurende controleverklaring te komen en kan pas worden afgerond als de besluitvorming over de algehele aanpak heeft plaatsgevonden. Gezien de vertraging in deze besluitvorming (zie toelichting A.1.2.7), zal ook deze activiteit later worden afgerond.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.2	Implementeren Plan van Aanpak Nationaal Statistisch Systeem (NSS) en mechanismen voor aanlevering, bewerken en disseminatie van data	1. Stakeholderengagement: binnen bestaande overlegstructuren van CBS Curaçao worden de afspraken in het plan aanpak geconcretiseerd.	Doorlopend	Curaçao	Stakeholderengagement vindt doorlopend plaats.
				3. Aanbesteding ontwikkelen Data Dashboard (portal en formats) gelanceerd.	30 september 2022	Curaçao	Ten tijde van het opstellen van de agenda worden offertes beoordeeld. Als dit in Q1 is afgerond, komt deze activiteit komt te vervallen.
				4. Start ontwerp en bouw Data Dashboard	1 januari 2023	Curaçao	Het starten van ontwerp en de bouw van het Data Dashboard volgt op de aanbesteding.
				6. Opleveren aangepaste of vernieuwde statistiekverordening.	28 februari 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. De jurist is iets later begonnen en heeft tot december nodig voor het afronden van de conceptstatistiekverordening. De statistiekverordening regelt onder meer het instellen van het Nationaal Statistisch Systeem en de periodieke uitwisseling van data. De verordening gaat uit van een Ministeriële inbedding van de CBS-organisatie bij Ministerie BPD, maar met een autonoom publicatiebeleid. De statistiekverordening wordt volgens planning voor het eind februari 2023 aangeboden aan de RvM.
				8. National Strategy for the Development of Statistics (NSDS) opgesteld	28 februari	Curaçao	De National Strategy for the Development of Statistics wordt met behulp van CBS Bonaire opgesteld. Het geeft richting aan het uitvoeringsprogramma van CBS CUR.
				9. Een oplaadportaal en datawarehouse. Personeel getraind voor het gebruik.	n.n.b.	Curaçao	In Q1 2023 wordt gestart met de analyse en het ontwerp t.b.v. het realiseren van een Uploadportal en datawarehouse. Wanneer dit resultaat kan worden afgerond zal met leveranciers worden bepaald.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidiërelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Bepalen (o.a. op basis van bestaande onderzoeken) of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidiërelaties naast de eisen van rechtmatigheid en legitimiteit voldoen aan de eisen van effectiviteit en efficiency en of de aanbevelingen uit het rapport "Mollen (2014)" en de het rapport van de Algemene Rekenkamer "Subsidie. Afwijkingen op de subsidieverordening en het subsidiebeleid over de jaren 2010 t/m 2015" (2018) zijn geïmplementeerd.	9. Onderzoek effectiviteit en efficiëntie subsidies afgerond.	31 juli 2023	Curaçao + Nederland	Betreft een nieuwe activiteit als vervolg op de aanbesteding (A.3.1.7). Als onderdeel van een pilot zal een evaluatie plaatsvinden van 32 instellingen die van het Ministerie van SOAW subsidies ontvangen.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.0	Activiteit nader in te vullen				

Thema B: **Kosten en effectiviteit publieke sector**

- Doel**
- De doelmatigheid van de publieke sector verhogen door een verlaging van de public wage bill (in lijn met het Caribisch gemiddelde van 10 procent van het BBP) en het terugdringen van de kosten van de publieke sector in algemene zin;
  - het verhogen van de kwaliteit en de effectiviteit (inclusief uitvoeringskracht) van de publieke sector.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend			Curaçao	
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	B.2.1	Onderzoekskader bepalen en prioritering aanbrenge in doorlichting overheids-nv's	2. Onderzoeksopdracht aanbesteed.	31 juli 2022	Curaçao + Nederland	Deze doorlichting is vertraagd. De RvM van Curaçao heeft de geplande doorlichting van de overheidsbedrijven aangehouden vanwege bezwaren van de Staten rond het eigenaarschap en opdrachtgeverschap van deze doorlichting en de mogelijke openbaarmaking van gevoelige informatie over overheidsbedrijven uit de doorlichting. NHC en TWO hebben in de afgelopen periode de mogelijkheden onderzocht om op basis van het afgesproken onderzoekskader tot een voor alle partijen aanvaardbare aanpak voor de doorlichtingen te komen die tegemoet komt aan zowel de bezwaren van Curaçao als de verwachtingen en doelstellingen van de beoogde doorlichting. Over deze aanpak moet nog overeenstemming worden bereikt.
		B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's.	1. Definitieve eindrapportage opgeleverd.	1 november 2022	Curaçao + Nederland	Zie toelichting B.2.1.2
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.0	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Vaststellen overall plan van aanpak verbetertrajecten	8. Uitvoeren quick scans 9 ministeries, met prioriteit bij organisatie-inrichting ministeries.	1 juli 2023	Curaçao	De quick scans t.b.v. organisatie-inrichting ministeries vervangt de (risico)gerichte organisatie-doorlichting uit voorgaande agenda's (B4.1.5). Voorwaardelijk is een besluit over de organisatie-inrichting (directies) ministeries.
				9. Begeleiden besluitvorming RvM over rapport met de verbetervoorstellen. ¹	1 februari 2023	Curaçao	De besluitvorming rond het rapport verbetervoorstellen is afgerond.
				10. Uitwerken voorwaarden voor besluitvorming over implementatie van de verbetervoorstellen.	1 februari 2023	Curaçao	De voorwaarden betreffen: 1. Sociaal Beleidskader Organisatieverandering; 2. Inzicht in noodzakelijke aanpassing wet- en regelgeving; wat en hoe; 3. Inzicht in impact verbetervoorstellen voor lopende projecten Regeerprogramma en Landspakket
				11. Opstellen implementatieplan, begroting en dekkingsvoorstel. ²	1 februari 2023	Curaçao	Volgend op de besluitvorming over het adviesrapport wordt de implementatie voorbereid.
				12. Begeleiding besluitvorming RvM implementatieplan ¹ , begroting en dekkingsvoorstel.	1 maart 2023	Curaçao en TWO	Goedgekeurd implementatieplan, sluitende afspraken over implementatiekosten, dekking en verwerking in landsbegroting.
				13. Werving en selectie programmaorganisatie.	1 maart 2023	Curaçao	Programmateam, Ontwikkelteam, Implementatieteams en Ondersteuningsteams zijn bemenst en gestart met hun werkzaamheden.
				14. Start implementatietraject. ³	N.n.b.	Curaçao	Dit was B.4.1.1.6 in de voorgaande Uitvoeringsagenda's. Het moment van aanvangen van de implementatie is afhankelijk van de besluitvorming. De start betreft onder meer: 1. Ontwerp en inrichting Directoraat Topkader; 2. Ontwerp en inrichting directie Landsbeleid 3. Bemensing functies managementlaag 1 + 2 4. Samenhang organiseren met andere lopende projecten Regeerprogramma en Landspakket met organisatorische consequenties 5. Uitwerken concept externe dienstverlening/overheidsloketten 6. Uitwerken concept interne dienstverlening en bedrijfsvoering, met adviesteams als prioriteit 7. Uitwerken instrumentarium voor inrichten, besturen en managen van interministeriële projecten 8. Uitwerken taken-verantwoordelijkheden-bevoegdheden-matrix voor alle managementfuncties 9. Overheidsbreed trainings- en opleidingsprogramma opstellen T.z.t. zullen bovenstaande activiteiten (deels) worden opgenomen in de uitvoeringsagenda.
		B.4.2	Doorlichting wetgevingsfunctie	1. Actualiseren, consolideren en digitaliseren wettenbestand conform huidig staatsbestel (wegwerken achterstanden ontstaan na 10-10-10)	Q3 2023	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd. TWO heeft bemiddeld met de leverancier in Nederland die de applicatie heeft ontworpen en onderhoudt. De opdracht van WJZ was tussen wal en schip geraakt doordat de dossierhouder vertrok en er geen goede overdracht plaatsvond. De impasse is doorbroken en het traject wordt opnieuw opgestart, wel met een flinke vertraging.
		4. Afronding werving en selectie wetgevingsjuristen arbeidsrecht, financieel/fiscaal recht en sociale zekerheid.	Doorlopend	Curaçao + Nederland	Via de VNG zullen 4 wetgevingsjuristen van Nederlandse gemeenten ondersteuning bieden. De werving voor de juristen op het gebied van sociale zekerheid en financieel/fiscaal recht is nog niet afgerond en wordt voortgezet.		
		5. Afronding werving en selectie organisatieontwikkeling (in afstemming met HRO Ministerie BPD)	Q1 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. De uitvoering van een functiewaarderingsonderzoek als onderdeel van de organisatieontwikkeling is getemporeerd t.b.v. samenhang met implementatie verbetervoorstellen topstructuur, waarover de besluitvorming in Q1 2023 wordt verwacht.		
7. Uitverhuizen en ontvlechten huurcommissie bij WJZ afgerond.	Q1 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. Er komt een andere organisatorische omgeving en fysieke locatie voor de Huurcommissie. Het voorstel voor de verhuizing van het secretariaat van de huurcommissie is opgesteld en in oktober ingediend, maar er is nog geen besluit over genomen.				

¹ Het beoogde resultaat B.4.1.1.5 uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 is opgesplitst naar de beoogde resultaten B.4.1.9 en B.4.1.12.

² Het beoogde resultaat B.4.1.1.3.b uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 is opnieuw genummerd tot B.4.1.11.

³ Het beoogde resultaat B.4.1.1.6 uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 is opnieuw genummerd tot B.4.1.14.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.6	Inrichten "bureau topmanagement", binnen HRO, belast met uitvoering MD-beleid, inclusief longitudinaal opleidingsbeleid voor deze doelgroep.	1. Vaststellen opdracht aanvullend MT-lid ministerie SOAW. ⁴	1 januari 2023	Curaçao	Het aanvullend MT lid is geworven en start 1 januari 2023. De inzet van het MT-lid wordt na een jaar geëvalueerd. Deze activiteit komt te vervallen.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023	Curaçao + Nederland	6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, onslagtraject).	B.6.3	Implementatie mobiliteitsbeleid	4. Implementatie gereed.	31 december 2023	Curaçao	Het mobiliteitsbeleid staat in het teken van 'de juiste persoon op de juiste plek' te krijgen in de organisatie. In Q1 wordt ingezet op het versnellen van de oprichting van het mobiliteitsbureau. De ondersteuning ten behoeve van het Topkader-traject (B.4.1) wordt benut om extra capaciteit aan te wenden en het bureau in te richten ten behoeve van het wegwerken van achterstanden, mobiliteit binnen de gehele organisatie op gang te brengen en een spoor gericht op het begeleiden van het Topkader.
				5. Inrichten mobiliteitsbureau: procedures en processen ten behoeve van oplossen (juridische) knelpunten. ⁵	Q1 2023	Curaçao	Dit was B.6.3.2a. Het mobiliteitsbureau is van groot belang voor de uitvoering van andere maatregelen, bijvoorbeeld die gericht op organisatie-inrichting. Er wordt extra ondersteuning geboden, zodat er meer tempo behaald wordt in het realiseren van het Mobiliteitsbureau. Het op orde brengen van de personele bezetting is onderdeel van het ondersteuningsverzoek, ten behoeve van het Topkader-traject (B4.1.).
				6. Inrichten mobiliteitsbureau: vaststellen richtlijnen en procedures voor toepassen (intern) herplaatsing actieven, flexibele inzet, gedwongen uitstroom en waarnemingen korter dan jaar. ⁶	Q1 2023	Curaçao	Dit was B.6.3.2b. Het project bevindt zich momenteel in de voorbereidende fase voor een soft opening van het mobiliteitsbureau. De procedures rond herplaatsingen worden momenteel afgerond. Het team dat de opening voorbereidt, wordt komend kwartaal versterkt.
				7. Sociaal plan: concept ontwerp-Landsverordening Sociaal Plan gereed. ⁷	Q1 2023	Curaçao	Dit was B.6.3.2c. Ten tijde van het opstellen van deze agenda wordt dit beleid in concept afgerond. Opvolgend zal het concept worden aangeboden aan de Minister BPD en ter overleg worden voorgelegd aan het CGO.

⁴ Het beoogde resultaat B.4.1.6.3 uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 opnieuw genummerd naar B.4.6.1.

⁵ Het beoogde resultaat B.6.3.2.a uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 opnieuw genummerd naar B.6.3.5.

⁶ Het beoogde resultaat B.6.3.2.b uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 opnieuw genummerd naar B.6.3.6.

⁷ Het beoogde resultaat B.6.3.2.c uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 opnieuw genummerd naar B.6.3.7.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.6	Moderniseren arbeidsvoorwaarden	1. Beleidskader gereed	Q1 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. De projectleider stelt een plan op waarin behalve op een aanpak, ook op inhoudelijke beleidskeuzes over een modern arbeidsvoorwaardenbeleid wordt voorgesorteerd. Het onderzoek van B5 is een voornaam bron voor het plan. Ook de resultaten van de benchmark van B5 worden benut. Het plan is naar verwachting in de loop van Q1 klaar.
		B.6.7	Optimaliseren personele inzet programmastructuur en staande organisatie Ministerie BPD: investeren in aansluiting van de programmastructuur op de staande organisatie van het Ministerie BPD.	2. In navolging van de Heidag wordt een "Theory of Change" opgesteld, in samenwerking met HRO Min BPD, NHC en TWO.	31 december 2022	Curaçao	Het vormgeven van de Theory of Change voor B4 t/m 11 is in Q4 2022 afgerond. In Q1 worden er visuele producten opgeleverd.
				3. Ambtenaren die betrokken zijn bij het Landspakket zijn getraind op het gebied van projectmanagement	Q1 2023	Curaçao en Nederland	Er vindt overleg met Ministerie BPD en Ministerie van Economische Ontwikkeling plaats over het aanbieden van projectmanagementtraining, ter versterking van de uitvoering van het Landspakket. De trainingen worden in coördinatie met het opleidingsaanbod van de afdeling HRO van Curaçao aangeboden.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Activiteit nader in te vullen				
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2	Selectie projectleider & kwartiermakers versterking HR-functie	1. Projectleider en kwartiermaker implementatie service delivery model aangesteld.	1 juli 2022	Curaçao	Aanstelling van de projectleider moet nog worden afgerond.
		B.8.3	Vastellen plannen van aanpak op de onderdelen uit het overall plan van aanpak versterking HR-functie	1. Prioritering van uit te werken deelplannen per onderdeel van de HR service delivery model.	30 september 2022	Curaçao	Na aanstelling van de projectleider worden de prioriteiten bepaald. De aanstelling van de projectleider moet nog worden afgerond.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: <ul style="list-style-type: none"> - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden. 	B.9.1	Herijken businessplannen 2010 naar meerjarige planning, waarbij een public wage bill van 10% BBP gerealiseerd wordt in 2026.		Vanaf 2023	Curaçao	De ontwikkeling van strategisch personeelsbeleid volgt bij implementatie van de contourennota Topkader (B4.1.1) en de (risico) gerichte doorlichtingen (B4.1.5). Dit komt terug in het Masterplan en het Implementatieplan.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Opstellen plan van aanpak (2.0) fase 2.	7. Functieprofiel vastgoedmanager bij VVRP-Domeinbeheer.	15 januari 2023	Curaçao	Er wordt een functieprofiel opgesteld voor een vastgoedmanager bij VVRP-Domeinbeheer (E7). De vastgoedmanager zal een bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van Domeinbeheer en de professionalisering vastgoedmanagement, in het bijzonder Overheidshuisvesting.
				8. Vaststelling definitie huisvestingskosten en omvang huisvestingskosten in referentiejaar 2020 (door RvM)	Q1 2023	Curaçao	Tot op heden was de definitie maar ook de omvang van de huisvestingskosten (in referentiejaar 2020) nog niet formeel vastgelegd.
		B.10.3	Implementatie plan van aanpak	4. Opleveren Huisvestingsbeleid (normering & kwaliteit), inclusief voorstellen voor procesverbetering	31 maart 2023	Curaçao	Het opgestelde beleid ten behoeve van overheidshuisvesting-kantoren voor alle departementen is opgeleverd. Het beleid wordt ter formalisering voor eind maart aangeboden aan de RvM.
				5. Opleveren businesscases ten behoeve van WTC en Depos+.	31 maart 2023	Curaçao + Nederland	De business cases zijn afgerond. Een advies ten behoeve van vervolgacties wordt aangeboden aan de RvM.
				6. Inventarisatie grootschalige nieuwe huisvestingsopgaves (incl. 'verhuizingen').	Doorlopend	Curaçao + Nederland	De ingestelde werkgroep Huisvestingsbeleid, die bestaat uit leden van de departementen, moet het initiatief nemen voor de inventarisatie.
				9. Reductie energieverbruik overheidshuisvesting	15 januari 2023	Curaçao	Er volgt een voorstel voor de reductie energiekosten op basis van globale verkenning van huisvestingsdossiers met een businesscase waarin energiebesparing wordt doorberekend.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.1	Eerste quickscan stand van zaken	3. Opstellen implementatie programma en plannen van aanpak.	1 oktober 2022	Curaçao + Nederland	De projectplannen voor implementatie M365 (B.11.9), eHerkenning (B11.5), Secure Data Exchange (B11.8) werden, evenals de notitie inrichten CIO-office (B11.2), ten tijde van het opstellen van de agenda afgerond en zijn naar verwachting voor einde 2022 gereed.
		B.11.2	Inrichten CIO office	1. Opleveren organisatieplan.	1 januari 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. Naar verwachting is de notitie inrichten CIO-office bij aanvang van Q1 2023 afgerond.
		B.11.3	Generieke Cloud omgeving	3. Bestuurlijke besluitvorming voorbereid op basis van beslisdocument en presentatie voor bestuurlijke besluitvorming	1 januari 2023.	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd. Het opleveren van het proof of concept van de Cloud-omgeving is afgerond. De besluitvorming moet nog plaatsvinden. Dit wordt voorbereid op basis van documenten van Logius over dienstverlening van het Standaard Platform 2023. Op verzoek van het Ministerie van Algemene Zaken wordt er een tweede Proof of Concept uitgevoerd, op basis van de 'zaakgericht werken'-oplossing die binnen het Standaard Platform beschikbaar is. Het Proof of concept ondersteunt een intern proces dat met de staande organisatie wordt gekozen. De beoogd projectleider stelt een plan van aanpak op, zodat het in de volgende uitvoeringsagenda als activiteit wordt opgenomen.
		B.11.4	Uitbreiden functioneel systeem	2. Planning werkzaamheden, opleidingen, inrichting zaakstelsel en bouwen & testen zaaktypen afgerond.	1 april 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. Nadat er vertraging was opgelopen doordat de leverancier de complexiteit had onderschat, is er een vernieuwde detailplanning (backlog) opgeleverd. Momenteel worden de standaard zaaktypen opgeleverd. Vervolgens worden de 17 zaaktypen gebouwd en getest. De opleidingen volgen aansluitend op het opleveren van alle zaaktypen.
				3. Livegang uitgebreid zaakstelsel	1 april 2023	Curaçao	Dit betreft het intern in gebruik nemen van de opgeleverde zaaktypen.
		B.11.5	Digitale identificatie	3. Afronden uit te voeren plan van aanpak.	1 januari 2023	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd. Informatie voor aanpassing van het systeem voor Curaçao is besproken en wordt uitgewerkt in een voorstel, waarin ook het aansluiten van bedrijven, geregistreerd bij de Kamer van Koophandel, is opgenomen. Het plan van aanpak zal bij aanvang Q1 in concept gereed zijn.
				4. Afronden beslisdocument.	Q1 2023	Curaçao + Nederland	Het beslisdocument is voor 1 januari 2023 afgerond. In Q1 volgt de uitwerking. Deze activiteit vervalt in de volgende agenda.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.8	Data Exchange project (ter vervanging van Stelsel Basisregistraties, B.11.6)	2. Planning werkzaamheden, opleidingen, inrichting zaaksysteem en bouwen & testen zaaktypen afgerond.	1 januari 2023.	Curaçao	Het data-exchange project voorziet in een dataplatform, waarmee data uitgewisseld kan worden tussen de overheid van Curaçao en andere publieke organisaties. Data wordt één keer centraal opgeslagen, waardoor het eenvoudiger wordt om informatie betrouwbaar en actueel te houden. Dit kan de dienstverlening aan de burger enorm verbeteren en versnellen. Het projectplan wordt 2 weken later opgeleverd dan gepland, doordat de aanstelling van de projectleider langer duurde. De besluitvorming over het projectplan wordt voor Q1 afgerond.
				3. Livegang uitgebreid zaaksysteem	30 november 2022	Curaçao	Het data-exchange project kan bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan het vereenvoudigen en versnellen van het aanvragen van vergunningen, zoals vestigingsvergunningen voor bedrijven (E6).
		B.11.9	Implementatie van M 365	1. Afronden projectplan	1 januari 2023	Curaçao	De projectleider is gestart, weliswaar later dan verwacht. Het plan zal bij aanvang van Q1 2023 worden afgerond.
				2. Start projectleider met implementatieprojectplan	Q1 2023	Curaçao	In het eerste kwartaal wordt er gestart met een pilot bij het ministerie Algemene Zaken en/of Ministerie van Economische Ontwikkeling. Op basis van ondervindingen wordt een implementatieplan (incl. kostenraming) opgesteld voor alle ministeries.
B.13	Maximaliseren duurtetoeslag op 100 procent van salaris; verlagen huidige duurtetoeslag uitkeringen met 10 procent (en geen indexering), waarbij rekening zal worden gehouden met mogelijk onevenredige financiële implicaties in individuele gevallen.	B.13.1	Besluitvorming over implementatiemogelijkheden, op basis van door Curaçao aan te leveren gedegen onderbouwing.	3. Uitvoering besluitvorming.	n.n.b.	Curaçao + Nederland	De maximalisatie van de duurtetoeslag op 100 procent van het salaris is reeds doorgevoerd per 1 januari 2016. Besluitvorming over het verlagen en niet indexeren van de duurtetoeslag is uitgesteld en wordt in samenhang gezien met maatregel E.4.1.1 Hervorming Sociale Verzekeringen.

Thema C: Belastingen

- Doel**
- Het herinrichten van een robuust belastingstelsel met een brede grondslag, dat bijdraagt aan een eerlijke(re) verdeling van het inkomen, stimulering van de economie en uitvoerbaarheid en controleerbaarheid door de Belastingdienst;
  - het realiseren van adequaat ingerichte belastingdiensten.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting		
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Uitvoering Quickwins uit het PvA.	3. Afronding eerste deel conceptveegwet.	1 juli 2022	Curaçao	De conceptveegwet is in procedure en zal naar verwachting eind Q2-23 worden vastgesteld. Zolang het wetstraject loopt, zal dit in de UA blijven staan.		
				4. Conceptwetswijziging omzetbelasting (OB).	1 januari 2023	Curaçao	De conceptwetswijziging omzetbelasting doorloopt de procedure tot vaststelling. Zolang het wetstraject loopt, zal dit in de UA blijven staan.		
				6. Model standaardverdrag ter voorkoming dubbele belasting met bijbehorend verdragsbeleid.	15 augustus 2022	Curaçao	Het modelverdrag en daarbij behorend fiscaal verdragsbeleid wordt op verzoek van de minister van Financiën van Curaçao getoetst door een externe expert. Hierna wordt het fiscaal verdragsbeleid afgestemd met TWO en ter besluitvorming voorgelegd. Nieuwe deadline is 1 juli 2023.		
				7. Starten met schrijven van wetvoorstellen van visiedocument IB & WB.	1 september 2022	Curaçao	Ontwerp wordt naar aanleiding van additionele bestuurlijke wensen van de minister van Financiën aangepast. Afronding van de wetsvoorstellen (inclusief MvT en calculaties) en afstemming met TWO wordt geschat op 1 april 2023.		
		C.1.3	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	8. Opstellen rulingbeleid	1 april 2023	Curaçao	Er is een discussiedocument opgesteld. Dit discussiestuk zal verder worden besproken en afgestemd met de Belastingdienst.		
				1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks	Curaçao	Maandelijkse rapportage aan TWO en overleg met TWO (medewerkers Belastingdienst Caribisch Nederland en de Nederlandse Belastingdienst).		
				C.1.4	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Geactualiseerd en vastgesteld hervormingsplan belastingstelsel.	15 augustus 2022	Curaçao + Nederland	Het plan van aanpak wordt geactualiseerd op basis van de laatste bestuurlijke prioriteiten en voortschrijdende inzichten. Het nieuwe plan zal naar verwachting eind Q2 worden aangeboden en in Q3 worden vastgesteld. Nieuwe deadline is 30 september 2023.
						2. Gestarte uitvoeringsactiviteiten op basis van het vastgestelde hervormingsplan.		Curaçao + Nederland	Zie C.1.4.1. Verwachte start uitvoeringsactiviteiten is bijgesteld naar 1 april 2023.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Nulmeting van aanwezige benodigde gegevens	1. Vastgesteld plan van aanpak.	15 juli 2022	Curaçao + Nederland	Omdat bestandsuitwisseling bij nader inzien niet mogelijk is, wordt dit meegenomen in het plan van aanpak voor de hervorming van de Belastingdienst (C.4.5.1). Zolang het hervormingsplan niet is vastgesteld, blijft dit in de UA staan.		
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Loopt mee in plan van aanpak C.4.				Driemaandelijkse rapportage van Curaçao waaruit blijkt dat het complianceprogramma conform het hervormingsplan en de doelstellingen wordt uitgevoerd.		

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.4	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks	Curaçao	Maandelijkse rapportage aan TWO en overleg met TWO (medewerkers Belastingdienst Caribisch Nederland en de Nederlandse Belastingdienst).
		C.4.5	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Geactualiseerd en vastgesteld hervormingsplan belastingdienst.	15 augustus 2022	Curaçao + Nederland	Afronden plan van aanpak deel 1 gericht op de samenvoeging van de Ontvanger en de Belastingdienst, appreciatie hiervan door Nederlandse Belastingdienst/TWO in december 2022, vaststelling uiterlijk 31 maart 2023.
				2. Gestarte uitvoeringsactiviteiten op basis van het hervormingsplan.		Curaçao + Nederland	Na vaststelling van het hervormingsplan, wordt gestart met de uitvoering van de activiteiten, waaronder implementatie informatiehuishouding, vernieuwen functiehuis, optimaliseren processen en aanpassen organisatiestructuur.
				3. Helderheid over gebruik IT-systeem bij de nieuwe Belastingdienst.		Curaçao	Voeren van onderhandelingen met de ICT-leverancier zodat deel 2 van het plan van aanpak (implementatie nieuwe IT-infrastructuur) kan worden afgerond.
C.4.6	Op basis van bestaand en aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Douane kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	1. Vastgesteld plan van aanpak voor de modernisering en optimalisering van de Douane.	31 maart 2023	Curaçao + Nederland	Afstemming van het conceptplan van aanpak met stakeholders en appreciatie door TWO/Douane Nederland. Nieuwe deadline is 31 maart 2023.		
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Curaçao overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Belastingregeling overeenkomen	2. Regeling heeft adviestraject doorlopen en is behandeld in de parlementen.	1 januari 2024	Curaçao + Nederland	Advisering door de Raad van State en Raad van Advies en parlementaire behandeling in Nederland en Curaçao. Nieuwe deadline is 1 januari 2024.

Thema D: Financiële sector

- Doel**
- Het realiseren van een stabiele financiële sector die zijn rol ter ondersteuning van de reële economie op een goede manier kan vervullen;
  - het realiseren van een passende wijze van regulering van de financiële sector, waarbij adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving;
  - het realiseren van een toezichthouder die tijdig en daadkrachtig optreedt bij problemen bij financiële ondernemingen.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.2	Op zo kort mogelijke termijn volledige invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend	CBCS	
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Na binnenkomst resultaten van het onderzoek, onderzoeksresultaten delen met Nederland.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend	CBCS	
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek wordt door het IMF uitgevoerd.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Q1 2023	CBCS + Curaçao	CBCS heeft een position paper opgesteld en werkt aan een meer diepgaande analyse van hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen. De position paper is naar verwachting bij aanvang van Q1 afgerond.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieaanwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zal, in lijn met de aanbevelingen van het IMF, bij de verdere modernisering de depositogarantiestelsels worden geprioriteerd.	Doorlopend	CBCS + Curaçao	
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend	CBCS + Curaçao	De interne governance is een verantwoordelijkheid van de CBCS. Het bewaken van de onafhankelijkheid is een verantwoordelijkheid van zowel de landen Curaçao en Sint Maarten als van de CBCS.

Thema E: Economische hervormingen

- Doel**
- Het realiseren van een weerbare, dynamische en veerkrachtige economie;
  - het realiseren van een robuust en betaalbaar sociaal zekerheidsstelsel, dat de prikkels op de juiste plek legt.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	6. Implementatieagenda opgesteld.	Q3 2023	Curaçao + Nederland (werkgroep E.1)	Het rapport E1 bevat bouwstenen om het arbeidsmarktbeleid toekomstgericht te maken. Het is van belang deze bouwstenen in samenhang te bezien met de uitkomsten van het onderzoek hervorming sociale verzekeringen (E.4.1). Ten behoeve van één integraal en coherent pakket hervormingen wordt een overkoepelende notitie "Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid" opgesteld met oog voor prioritering en volgtijdelijkheid, die eind juni 2023 is afgerond. Met het pakket aan hervormingsmaatregelen zal vervolgens de dialoog met sociale partners gestart worden, wat uiteindelijk zal leiden tot politieke besluitvorming. Daarna kan pas een implementatieagenda worden opgesteld.
				7. Implementatieagenda vastgesteld.	Q3 2023	Curaçao + Nederland	Zie toelichting E.1.1.6.
				8. Start met het oplossen van de knelpunten die op korte termijn kunnen worden opgepakt.	15 februari 2023	Curaçao	Er wordt een nota voorbereid voor de minister van SOAW met een voorstel hoe op korte termijn quick wins kunnen worden opgepakt uit het arbeidsmarkt rapport E1, zonder op de uitkomsten van het onderzoek E1/E4 te hoeven wachten. Deze quick wins worden uitgewerkt in een beknopt implementatieplan.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Activiteit nader in te vullen				
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek illegale tewerkstelling arbeidskrachten, inclusief verbeteren van de toelatingsketen.	8. Vastgesteld pakket aan hervormingsmaatregelen in de vorm van een opgesteld Plan van Aanpak.	15 maart 2023	Curaçao	Er wordt een quick scan gedaan welke aanbevelingen uit het rapport van de Algemene Rekenkamer Curaçao uit 2015 nog moeten worden opgepakt. Er wordt door de betrokken ministers een keuze gemaakt uit de vier scenario's uit het adviesrapport "Van Denken naar Doen" van EY. Beide trajecten leveren op korte termijn input voor het op te stellen plan van aanpak voor vernieuwing van de toelatingsketen en verbetering van het huidige proces van afgifte van tewerkstellingsvergunningen.
				9. Start implementatie hervormingsmaatregelen.	31 maart 2023	Curaçao + Nederland	Nadat politieke besluitvorming in de RvM heeft plaatsgevonden, kan worden gestart met de implementatie van de geprioriteerde hervormingsmaatregelen (zie ook E.3.1.8).
			10. Start nader onderzoek	PM	Curaçao + Nederland	Het onderzoek illegale tewerkstelling arbeidskrachten heeft een lijst quick wins, korte- en langetermijnmaatregelen opgeleverd (E.3.1.6). Het onderzoek heeft tevens uitgewezen dat er op een aantal onderwerpen nader onderzoek moet worden gedaan (E.3.1.7). Het nader onderzoekstraject is in onderling overleg getemporeerd, gezien de veelheid aan onderzoeken bij SOAW die al lopen of net zijn afgerond en waar de overgang naar implementatie van hervormingsmaatregelen momenteel veel van de organisatie vraagt.	
	E.3.3	Doorlichting van de Arbeidsinspectie SOAW	5. Implementatieplan wordt uitgevoerd.	1 februari 2023	Curaçao + Nederland	Er wordt gestart met de uitvoering van het vastgestelde implementatieplan (E.3.3.4). In de volgende UA worden relevante mijlpalen uit het implementatieplan overgenomen in de uitvoeringsagenda.	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1	Realiseren duurzame betaalbaarheid Sociale Verzekeringen (behoudens zorggerelateerd). Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	3. Eindrapport 'sociale verzekeringen' en notitie 'Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid' zijn opgeleverd .	30 juni 2023	Curaçao + Nederland (werkgroep sociale verzekering en)	Het onderzoek naar het stelsel van sociale verzekeringen start in september 2022. Het eindrapport en de overkoepelende notitie "Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid" waarin de uitkomsten van het onderzoek E.1 en E.4.1 in samenhang worden gezien, worden in juni 2023 opgeleverd.
		E.4.2	Realiseren duurzame betaalbaarheid sociale voorzieningen. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	8. Implementatieplan van quick wins in het bijstandsstelsel is vastgesteld.	28 februari 2023	Curaçao + Nederland (werkgroep sociale voorzieningen)	De geïdentificeerde knelpunten in het bijstandsstelsel die op korte termijn kunnen worden opgepakt zijn uitgewerkt in een implementatieplan. Dit plan is vastgesteld door de minister van SOAW en de RvM. Besluitvorming over de hervorming van de bijstand volgt na oplevering van het eindrapport 'sociale verzekeringen' en de notitie 'hervormingen arbeidsmarkt en sociale zekerheid' (E.4.1.3).
				9. Implementatieplan van quick wins in het bijstandsstelsel wordt uitgevoerd.	31 maart 2023	Curaçao + Nederland (werkgroep sociale voorzieningen)	Geïdentificeerde knelpunten in het bijstandsstelsel die op korte termijn kunnen worden opgepakt zijn uitgewerkt in het implementatieplan (E.4.2.8). In het eerste kwartaal van 2023 wordt gestart met de uitvoering van dit plan. In de volgende UA worden relevante mijlpalen uit het implementatieplan overgenomen in de uitvoeringsagenda.
		E.4.3	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook F.3.2).	2. Maandelijkse rapportage SVB-maatregelen, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.	Curaçao	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.
				3. Invoering noodzakelijke wetgeving en aanvullende beheersmaatregelen.	31 maart 2022	Curaçao	De noodzakelijke wetgeving voor wat betreft het Fonds BVZ moet zo snel mogelijk worden doorgevoerd nu de streefdatum van 1-1-2023 niet is gehaald. Daarnaast moeten aanvullende beheersmaatregelen worden uitgewerkt, zodat het evenwicht in het schommelfonds eind 2023 kan worden gewaarborgd.
E.5	Curaçao verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Curaçao en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Activiteit nader in te vullen				

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.2	Onderzoek naar haalbaarheid en modaliteiten van een garantie-instrumentarium en onderzoek naar de mogelijkheden om een afwegingskader voor individuele bedrijfssteun te maken.	3. Rapportage indien 1) activiteiten waarvoor de bijdrage is verstrekt niet tijdig, of niet geheel zullen worden verricht en/of 2) wanneer niet tijdig, of niet geheel aan de verplichtingen die aan de bijdrage zijn verbonden, zal worden voldaan.	31 december 2025	Curaçao	In de voortgangsrapportage op het gebied van E.6 wordt gemeld indien activiteiten waarvoor de bijdrage is verleend niet tijdig, of niet geheel zullen worden verricht of dat niet tijdig, of niet geheel aan de verplichtingen die aan de bijdrage zijn verbonden zal worden voldaan. Dit omvat ook de verplichtingen zoals opgenomen in de artikelen 2.5, 5.6.b en 5.6.C en 7.1 en 7.2 van de Final Draft Concession Agreement van 18 augustus 2022.
				4. Inleveren vaststellingsaanvraag.	2 april 2026	Curaçao	Na afronding van de looptijd van de overeenkomst op 31 december 2025 wordt binnen zes weken een verklaring van de accountant van CDM Holding overlegd waarin is opgenomen dat de betalingen zijn aangewend conform de beschreven procedure (bijlage 7) en voor de overeengekomen doelen (bijlage 1 en 6) en dat gedurende de looptijd is voldaan aan de 'conditions precedent' en overige voorwaarden voor de toekenning van individuele bedrijfssteun en/of opgenomen in de Term Sheet of concession agreement tussen CDMH en DSCu.
		E.6.3	Aanpak 'red tape' en 'cost of doing business' ⁸	3. Aanpak 'red tape' en 'cost of doing business'	Q1 2023	Curaçao + Nederland	Het projectplan dat MEO in Q4 2022 heeft opgesteld blijkt vooruit op de aanstelling van een programmamanager (PM) en vervolgplannen ten behoeve van verdere uitvoering van de aanbevelingen. De PM wordt door TWO bekostigd en gezamenlijk door MEO en TWO geselecteerd. De PM zal vervolgplannen opstellen met de werkgroep en stakeholders, waarin wordt beschreven hoe aanbevelingen worden gerealiseerd. Een aantal aanbeveling uit het rapport wordt al uitgevoerd. In de vervolgplannen worden deze aanbevelingen als zodanig benoemd, evenals afhankelijkheden met andere delen in het Landspakket, onder andere B11.4 uitbreiden functioneel systeem t.b.v. het vergunningenloket. Onderdeel van de aanpak wordt het instellen van een interdepartementale werkgroep, om deze afhankelijkheden te adresseren.
				6. Identificeren te optimaliseren vergunningsverlening procedures	15 april 2023	Curaçao	De opdrachtverlening voor het verbeteren van de procedures aan SOAB is afgerond. In april 2023 wordt er een verbeterprogramma met oplossingsrichtingen, verbeteracties voor gesignaleerde knelpunten & Quick-wins opgeleverd.
				7. Plan van aanpak vernieuwen Landsverordening Horeca en Drank gereed	1 januari 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. MEO en TWO zijn in gesprek om te kijken of bij het vernieuwen van de Landsverordening Horeca en Drank ondersteuning vanuit de VNG kan worden ingeschakeld. Als deze ondersteuningsvraag scherp is wordt het Plan van Aanpak afgerond. Daarna wordt het aangeboden aan de RvM ten behoeve van vaststelling.
				8. Project integrale gebiedsontwikkeling Schottegat en Havengebied: dit wordt doorgeschoven naar een volgende agenda.			Het project wordt doorgeschoven, omdat de voorgenomen ontwikkelingsrichting voorsnog onvoldoende draagvlak geniet. Visieontwikkeling voor onderbouwing uitwerkingsactiviteiten is herstart.
		E.6.6	Het opstellen van een Theory of Change	1. Een Theory of Change en een Roadmap zijn opgesteld en vastgesteld	31 maart 2023	Curaçao + Nederland	Vooralsnog is de uitvoeringsagenda op het gebied van economische ontwikkeling primair gericht op ondernemerschapsklimaat. Door een Theory of Change met betrokkenen te organiseren en daarbij zowel bestaande plannen als inspiratie van buiten te benutten, kan er een gemeenschappelijke visie op de beoogde ontwikkeling van de economie tot stand komen, die kan worden vertaald naar een Roadmap, waarin bestaande en nieuwe interventies een plek krijgen. De Theory of Change-sessie wordt door TWO en MEO samen voorbereid en vindt in februari plaats. Het betrekken van andere departementen als BPD, VVRP en GMN, maar ook sleutelspelers rond kansrijke sectoren (niches in het toerisme, de energietransitie en eigen voedselvoorziening), zijn hier onderdeel van. Ter ondersteuning van dit proces zal projectmanagement en beleidscyclus training worden aangeboden aan betrokkenen (B.6.7).

⁸ De uitwerkingsactiviteiten E.6.3 en E.6.5 uit de uitvoeringsagenda Q4 2022 zijn samengevoegd, waarbij uitwerkingsactiviteit E.6.5 opnieuw is genummerd naar beoogd resultaat E.6.3.8.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk orderingsbeleid.	E.7.1	Grond en vastgoedbedrijf inrichten en implementeren, inclusief overdracht van gronden en vastgoed, verdere integrale gebiedsontwikkelingen en een inrichtingsparagraaf (benodigde competenties, Fte's en financiële middelen).	2. Afronden hoofdstructuur Domeinbeheer gereed. De hoofdstructuur is onder meer opgebouwd met afdelingen Gebiedsontwikkeling en Vastgoed.	Q1 2023	Curaçao	Het opzetten van de nieuwe hoofdstructuur, met aparte afdelingen gebiedsontwikkeling en vastgoed, ligt op koers. Naar verwachting kan de hoofdstructuur in het eerste kwartaal van 2023 worden aangeboden ter vaststelling in RvM.
			3. Voorstel met financiële kaders, een position paper en interne afspraken Domeinbeheer, intern VVRP met ministerie van Financiën.	Q1 2023	Curaçao	VVRP bereidt een PVA voor waarin men zich committeert Curaçao aan het in besluitvorming brengen van een voorstel tot wijziging van de begrotingsregels. Het realiseren van het inverdieneffect vraagt om vaststelling en goedkeuring van het PVA.	
		E.7.2	Hervorming en verzakelijking van het grond- en vastgoedbeleid en -beheer.	5. De administratie voor de uit te geven kavels of te ontwikkelen gronden wordt op pijl gebracht middels samenwerking met het kadaster en interviews met (oud) medewerkers.	Q1 2023	Curaçao	Ten tijde van het opstellen van deze agenda werd de balans opgemaakt van de interviews met medewerkers en werd een analyse gemaakt van de informatie van het kadaster. In Q1 wordt er een administratie aangeboden aan de SG VVRP die voor 80% op orde is, waarmee de administratie afdoende op pijl is gebracht. Als dit is volbracht komt deze activiteit te vervallen.
		E.7.3	Schoon door de poort.	2. Opbouw van het nodige personeel voor de uitvoering van het programma. Hierbij moet aandacht worden besteed aan een vlotte onboarding procedure. Via ruimte in de basisbegroting op de kapitaaldienst wordt de financiering van het programma Grond & Vastgoed geregeld.	Q1 2023	Curaçao	Nu de machtiging is afgegeven voor een vlotte onboardingprocedure van het personeel, zal de werving en selectie in Q1 worden afgerond. De omvang van het programma en het aantal externe experts, vraagt de nodige capaciteit van de staande organisatie van VVRP. In Q1 zal aandacht worden besteed aan het verbreden van de basis in de organisatie waarop de uitvoering van het programma rust. Ook wordt aandacht besteed aan de beleidsmatige inbedding van grond en vastgoed, ten behoeve van een duurzaam resultaat (van gedane investeringen). Wanneer aanvullende beleidscapaciteit vereist is, zal hierover overleg plaatsvinden met TWO en de (beleids)organisatie van VVRP. Bij het richting geven aan de uitvoering van het programma zal extra worden gelet op het eigenaarschap van de staande organisatie.
		E.7.4	Bijdrage aan de economische ontwikkeling.	2. Uitwerking principenota's over gebiedsontwikkelingen Rif en Colon	Q2 2023	Curaçao	De principenota's zijn bij aanvang van Q1 in concept opgeleverd. De verkenning van het verplaatsen Rif stadion in RvM heeft inmiddels plaatsgevonden. De nota's zullen definitief worden gemaakt en worden aangeboden voor vaststelling in RvM in Q2.
				3. Afronden principenota's gebiedsontwikkeling Zakito en Maria Maai	Q1 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. De formele opzegging van de erfpacht van Maria Maai moet nog plaatsvinden. Doordat er meer capaciteit nodig bleek t.b.v.. bovengenoemde principenota's is men hier nog niet aan toegekomen.
				4. Procesvoorstel Ruimtelijke Strategie, voorzien van een eerste verkenning van trends en kansen.	Q1 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. Het procesvoorstel is afgerond. VVRP bereidt een PVA voor waarin een bijdrage wordt gevraagd aan TWO voor het aanstellen van een projectleider, die zich zal bezighouden met een economische gebiedsvisie naar een ruimtelijke strategie gericht op de sectoren toerisme, energie en voedselvoorziening (en hier nauwgezet optrekt met de andere ministeries). Het voorstel moet in Q1 tot uitvoering worden gebracht.
				5. Afronden procedure voor interdepartementale afstemming bij gebiedsontwikkeling en aanbieden aan de RvM.	Q1 2023	Curaçao	De procedure voor interdepartementale afstemming is verzonden aan alle SG's en wordt ter vaststelling aangeboden aan de RvM in Q1 2023.
		E.7.5	Bijdrage aan de overheidskas.	2. Verzenden facturen ter waarde van NAF 1 mio. en hoger.	Q1 2023	Curaçao	Datum geactualiseerd. Nadat de verzonden facturaties voor eind 2022 van NAF 2,5 miljoen is overschreden, wordt de teller per 1 januari weer op 0 gezet. De targets voor 2023 zullen per 1 januari 2023 zijn bepaald.

Thema F: **Zorg**

- Doel**
- Het beheersen en beheersbaar houden van COVID-19;
  - het borgen van de continuïteit van de acute zorg;
  - het efficiënt inrichten van de zorg en het realiseren van een robuust en betaalbaar zorgstelsel.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend		Doorlopend	Curaçao	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.2	<p>In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 	F.2.2	<p>Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + het platform voor Zorgverzekeraars CAS-BES (PSZ)) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.</p>	<p>2. Start procedure aanbesteding comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA voor interinsulaire medische uitzendingen</p>	31 maart 2023	DCHA/SZV/TWO	<p>De SZV en DCHA gaan een comparatief onderzoek laten uitvoeren om inzicht te verkrijgen in de gehanteerde tarieven door de bij DCHA i.o. aangesloten ziekenhuizen voor verleende diagnostiek en 2de en 3de – lijn zorg bij medische uitzendingen vanuit en tussen de CAS-BES.</p>
		F.2.4	<p>Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius tot ZORG-CERT</p>	<p>2. Afronding aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.</p>	31 maart 2023	DCHA	<p>Het proces van aansluiting van de ziekenhuizen bij ZORG-CERT is in gang gezet en draagt bij aan het vergroten en bestendigen van IT-systemen van DCHA ziekenhuizen tegen cyber-aanvallen en hacking.</p>
		F.2.5	<p>Summit DCHA – Platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (PSZ) op Bonaire</p>	<p>2. Implementatie/uitwerking gemaakte afspraken tijdens de summit DCHA - SZV van 28 november te Bonaire. Het betreft uitwerking van de gemaakte afspraken inzake:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comparatief onderzoek/kostprijsanalyse DCHA (zie ook F.2.2.2) • Medische evacuatie in crisissituaties • Gezamenlijk inkoop geneesmiddelen • Medische uitzendingen • Meerjarig jaarplan samenwerking SZV/DCHA 	31 maart 2023	DCHA/SZV/MinVWS	<p>Tijdens de summit van 28 november op Bonaire zullen de DCHA en SZV de aangegeven punten bespreken en de uitvoeringstrajecten met elkaar afstemmen.</p>

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting		
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Een plan van aanpak vaststellen voor de inrichting van het traject om de duurzame betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het zorgstelsel te realiseren. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant (modernisering zorgstelsel waaronder governance) meegenomen.	4. Nader rapport stelselwijziging en voorstellen voor flankerend beleid (zoals preventie en versterking eerstelijnszorg).	31 maart 2023	Curaçao	Curaçao draagt uiterlijk 31 maart 2023 zorg voor een eindrapport over de beoogde stelselwijziging met daarbij voorstellen voor flankerend beleid, zoals genoemd in het beleidsdocument 'Kopzorgen over de Zorg', tevens 'Roadmap en terms of reference' voor de Taskforce Hervorming Marktordening en Financiering Zorgsector 2022, die belast is met het nader onderzoek. Daarbij zal rekening worden gehouden met de opmerkingen van de TWO bij de uitvoering van het nader onderzoek.	
			5. Plan van aanpak naar aanleiding van nader rapport vastgesteld	30 april 2023	Curaçao + Nederland	Naar aanleiding van (en zeer waarschijnlijk als bijlage bij) het nader rapport (F.3.1.4) worden een of meer plannen van aanpak opgesteld voor de inrichting van een betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed zorgstelsel, waarbij tevens voorstellen voor flankerend beleid (waaronder preventie, informatiegestuurde zorg, versterking eerstelijnszorg en ongedocumenteerdenproblematiek) worden meegenomen.		
		F.3.2	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook E.4.1.3).	2. Maandelijkse rapportage SVB-maatregelen is opgeleverd, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.	Curaçao	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.	
				3. Noodzakelijke wetgeving ingevoerd en aanvullende beheersmaatregelen uitgewerkt.	31 maart 2022	Curaçao	De noodzakelijke wetgeving voor wat betreft het Fonds BVZ moet zo snel mogelijk worden doorgevoerd nu de streefdatum van 1-1-2023 niet is gehaald. Zo nodig moeten aanvullende beheersmaatregelen worden uitgewerkt, zodat het evenwicht in het schommelfonds eind 2023 kan worden gewaarborgd.	
		F.3.3	Implementatie maatregelen ter minimalisering verliezen bij het ziekenhuis CMC.	1. Maandelijkse rapportage over voortgang is opgeleverd, waaruit de succesvolle voortgang van Curaçao blijkt om het doel – het minimaliseren van verliezen bij het CMC – te behalen. Hierbij kan worden verwezen naar de verschillende trajecten zoals beschreven in het Plan van aanpak 'Verduurzaming CMC'. De rapportage wordt iedere 15e van de maand vanaf augustus 2021 bij de TWO aangeleverd (doorlopend).	Maandelijks per de 15e van de maand.	Curaçao	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021. Iedere laatste maand van het kwartaal (maart, juni, september, december) beschrijft de voortgangsrapportage tevens welke vorderingen zijn gemaakt op de beschreven randvoorwaarden van het plan van aanpak.	
					5. Opvolging van de aanbevelingen uit het advies van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) over de situatie bij het CMC.	Start in het eerste kwartaal 2023.	Curaçao + Nederland	De appreciatie van de minister van GMN op de aanbevelingen van de NZa wordt begin december 2022 verwacht. Uitvoering van de aanbevelingen is daarvan afhankelijk. In het Bestuurlijk Hoofdlijnenakkoord Sanering CMC-entiteiten is afgesproken dat de door de regering overgenomen aanbevelingen van de NZa worden geïmplementeerd door de Projectgroep verduurzaming exploitatie CMC, conform een bijgesteld plan van aanpak (zie ook F.3.3.7).
					7. Nieuwe planning en nieuwe aanvullende activiteiten voor het optimaliseren van de bedrijfsvoering van CMC-exploitatie (spoor 2) is opgesteld.	15 februari 2023	Curaçao + Nederland	Nadat begin december de appreciatie van de minister van GMN op de aanbevelingen in het NZa-rapport is gegeven, zal spoor 2 van het plan van aanpak verduurzaming CMC eventueel moeten worden herzien. In dat geval zullen de nieuwe activiteiten met bijbehorende planning worden vastgesteld (zie ook F.3.3.5).

Thema G: Onderwijs

- Doel**
- Het realiseren van een basiskwaliteit van onderwijs;
  - realiseren van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
  - het realiseren van goede doorstroom tussen stelsels van onderwijs (al dan niet in Europees Nederland).

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
G.1	<p>Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken.</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Eindrapport opgeleverd.	31 december 2022	Curaçao + Nederland	De verwachting is dat het eindrapport eind december 2022 wordt opgeleverd, waarbij extra aandacht is voor de samenhang met het strategisch huisvestingplan (G.1.2.10).
				5. Theory of change en onderliggende Roadmap is opgesteld.	31 maart 2023	Curaçao en Nederland	Naar aanleiding van de opgeleverde nulmeting van het onderwijsbestel door de Onderwijsinspecties en met het regeerprogramma 2021-2025 van Curaçao en de Onderwijsagenda 2020-2022 als uitgangspunt, wordt een Theory of Change met onderliggende Roadmap opgesteld. Hier worden alle relevante stakeholders bij betrokken.
		G.1.2	Achterstallig onderhoud onderwijshuisvesting aanpakken.	10. Opstellen strategisch huisvestingsplan.	Nader te bepalen	Curaçao + Nederland	Het strategisch huisvestingplan wordt in samenhang gezien met de doorlichting van het onderwijs en kan pas worden opgesteld als over de aanbevelingen in de 0-meting is besloten (G.1.1.)
				12. Een duurzame, toekomstbestendige uitvoeringsstructuur ten behoeve van het wegwerken van het achterstallig onderhoud is opgezet.	31 maart 2023	Curaçao en Nederland	Er wordt met behulp van 'twinning' gewerkt aan een duurzame, toekomstbestendige uitvoeringsstructuur voor het onderhoud aan de scholen.

Thema H: Versterken rechtsstaat

- Doel**
- Een bijdrage leveren aan de versterking van de rechtsstaat, door in ieder geval in te zetten op het versterken van het grenstoezicht, de aanpak van financieel-economische criminaliteit en het verbeteren van het detentiewezen.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend		Doorlopend	Curaçao	
		H.1.3	Opstellen realistisch meerjareninstroomplan met financiële paragraaf ter garandering operationele uitvoeringscapaciteit van alle H1-instellingen.	2. Gesprek tussen Curaçao en Nederland over de verdere opvolging van de instroomplanning en instroomopgave.	1 maart 2023	Curaçao en Nederland	Voor de meest vitale sectoren van de rechtstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) is door Curaçao geïnventariseerd hoeveel personeel er minimaal nodig is om aan maatregel H1 te voldoen. De hieruit voortkomende instroomopgave en -planning worden besproken tussen Curaçao en Nederland, met als doel om tot een realistische oplossing te komen met inachtneming van de capaciteit en financiële mogelijkheden.
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.				
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak .	4. Hoofdstuk 1 conceptwetsontwerp gereed	31 januari 2023	Curaçao + Nederland	Tijdens het JVO van januari 2023 zal het eerste deel van de drie hoofdstukken van de consensusrijkswet door de projectgroep aan de opdrachtgever worden voorgelegd. Het betreft zowel de wetstekst als de Memorie van Toelichting voor dit hoofdstuk.
				5. Hoofdstuk 2 concept wetsontwerp gereed	Nader te bepalen	Curaçao en Nederland	
				6. Hoofdstuk 3 concept wetsontwerp gereed	Nader te bepalen	Curaçao en Nederland	
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Aangewezen onafhankelijke organisatie controleert opvolging aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	1. Implementatie aanbevelingen worden gemonitord.	Doorlopend	Curaçao	
				7. Goedgekeurde jaarverslagen t.b.v. Staten	Doorlopend	Curaçao	De projectgroep H12 zorgt tijdig voor het opstellen en aanleveren van de jaarverslagen aan de Minister van Justitie, teneinde deze aan te bieden aan de Staten.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
H.17	Curaçao komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de CURMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de CURMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.17.1	Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de CURMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Actualiseren dienstplichtverordening.	Doorlopend	Curaçao + Nederland	Uitvoering geschiedt in goed overleg met de Landen. Curaçao werkt met Defensie aan de actualisering van de dienstplichtverordening, een specifiekere tijdsplan wordt nog bepaald.
		H.17.3	Opstellen moderne rechtspositieregeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	1. Gemoderniseerde rechtspositieregeling is vastgesteld.	Doorlopend	Curaçao + Nederland	Er wordt een notitie opgesteld m.b.t. de rol van de Curaçaoese beroepsmilitairen binnen de krijgsmacht en de juridische grondslag van hun rechtspositie t.b.v. bestuurlijke standpuntbepaling. Dit kwartaal vindt de nadere uitwerking plaats van de materiele aspecten van de rechtspositieregeling.
H.18	Curaçao heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject. Curaçao en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet	H.18.1	Op basis van een gesloten convenant benodigde stageplaatsen beschikbaar stellen.	11. Bijsturing project naar aanleiding van de evaluatie.	Doorlopend	Curaçao	Op grond van de evaluatie van de pilot SVT zullen Curaçao en Defensie in goed overleg bepalen welke wijzigingen noodzakelijk zijn om het project te optimaliseren.
H.19	Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online-kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdsplan met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste: 1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken. 2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten. 3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen.	H.19.1	Uitwerken maatregel deel 1 en deel 2	4. 4. Verwerken uitkomsten toets en advies in samenwerking met de TWO en het ministerie van JenV in de LOK, zodat na een laatste beperkte toets van de TWO en JenV (zie H.19.1.8), Curaçao de mogelijkheid heeft om de uitkomsten uit deze toets evenals de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 mee te kunnen nemen in haar wetgevingsproces.	30 september 2022	Curaçao	Eind augustus 2022 heeft het Ministerie van Financiën het advies van WJZ ontvangen. De concept LOK wordt door het Ministerie van Financiën aangepast mede op basis van het advies van WJZ en de nota van TWO. De TWO is nog in afwachting van een bijgestelde planning van het ministerie van Financiën wanneer de concept LOK kan worden verwacht ten behoeve van H.19.1.8.
				8. Beperkte toets door TWO aan de NHC op de aangepaste conceptwetgeving (zie H.19.1.4) die toeziet op de verwerking van de 5 essentiële punten en een toets op eventuele nieuwe elementen in de concept LOK die gerelateerd zijn aan de uitgangspunten en doelen in het Landspakket.	20 oktober 2022	Nederland	Zie toelichting H19.1.4. De beperkte toets kan pas worden uitgevoerd nadat het advies van WJZ op de conceptwetgeving door Curaçao is verwerkt en de nieuwe concept LOK aan Nederland is toegestuurd.
				9. Evaluatie en voor zover mogelijk verwerking van de uitkomsten van de beperkte toets TWO in de LOK (indien van toepassing), zodat wetgeving voldoet aan de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19.	4 november 2022	Curaçao	In de oorspronkelijke planning (zoals vermeld in de brief van de minister van Financiën aan de TWO) had de NHC twee weken de tijd om de uitkomsten van de beperkte toets (zie H.19.1.8) te beoordelen en (indien de beperkte toets uitwijst dat aanpassing noodzakelijk is) de uitkomsten door het projectteam in de ontwerp LOK te laten verwerken. Die planning was onder voorbehoud van verwerking van aanvullende input vanuit belangrijk stakeholders die de afgelopen maanden is opgehaald. De TWO is nog in afwachting van een bijgestelde planning van het ministerie van Financiën.
				11. Modelvergunningen zijn definitief	15 februari 2023	Curaçao	De modelvergunningen moeten consistent zijn met de uitgangspunten van H.19, het Plan van Aanpak d.d. 16 februari en de LOK.
				14. Nieuwe planning voor in werking treden LOK	1 januari 2023	Curaçao	Een nieuwe planning met de stappen tot in werking treden van de nieuwe LOK wordt door het ministerie van Financiën met Nederland gedeeld.
				15. Ambtelijk overleg over voortgang van de concept LOK.	21 februari 2023	Curaçao en Nederland	Conform afspraak tussen de minister van Financiën van Curaçao en de minister voor Rechtsbescherming van Nederland, vindt er in januari ambtelijk overleg plaats over de voortgang van de LOK.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
H.19	<p>Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdspad met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste:</p> <p>1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken.</p> <p>2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten.</p> <p>3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen.</p>	H.19.2	Er zijn waarborgen ingesteld die erop toezien dat het kansspelbeleid in Curaçao voorziet in de bescherming van minderjarigen en andere kwetsbare spelers	1. Onderzoek naar gokverslaving in opdracht van de Curaçao GCB is afgerond.	15 mei 2023	Curaçao	Het is de verwachting dat het onderzoek naar gokverslaving niet op korte termijn van start kan gaan. De uitkomsten van het onderzoek zijn een basis voor het opstellen van lagere regelgeving.
			2. Er is lagere regelgeving en handhaafbaar beleid opgesteld ten behoeve van consumentenbescherming en verslavingspreventie, die in concept wordt gedeeld door Curaçao en van feedback voor zien door Nederland.	nader te bepalen	Curaçao	De geïnventariseerde lagere regelgeving (zie ook H.19.1.5) met betrekking tot online kansspelen (zoals bijvoorbeeld voor anti-witwasbepalingen, technische eisen, consumentenbescherming, verslavingspreventie, etc.) wordt door Curaçao uitgewerkt en van feedback en advies voorzien door TWO/JenV. Hierbij zal TWO/JenV bijzondere aandacht besteden aan de essentiële punten opgenomen in de nota, waaronder AML/ Counter Terrorism Financing. Een datum waarop deze concepten gedeeld kunnen worden zal moeten blijken uit de bijgestelde planning van het ministerie van Financiën.	

Landspakket Curaçao

Uitvoeringsagenda 1 januari – 31 maart 2023